

Andreas Hansen

Systematisk Begrepsundervisning (BU) i Seattle

Undertegnede Andreas Hansen og Kelly Morgan (MA, SLP) fra Seattle, USA har siden 2011 samarbeidet om et prosjekt med Systematisk Begrepsundervisning (BU) i Seattle. Dette samarbeidet har bl.a. resultert i ei bok om temaet og et omfattende opplegg med programmer/leksjoner som tar for seg BU i praksis. Boka og det praktiske opplegget, som vil bli tilgjengelig i elektronisk form før jul 2018 og sannsynligvis i papirversjon noe seinere, vil få følgende tittel:

Intelligent and Effective Learning based on the Model for Systematic Concept Teaching: The Systematic Concept Teaching (SCT) Approach to the Prevention and Remediation of Learning Difficulties

De av leserne som er litt bevandret på temaområdet, vil antakelig forstå at opplegget baserer seg på Magne Nyborg grunnleggende forskning om teori og praksis som angår Systematisk Begrepsundervisning (1994). I tillegg skal det bemerkes at det er en videreutvikling av denne nevnte tilnærminga.

Boka og det omfattende opplegget med BU-programmer og annet praksisrelatert materiell utgjør to komplementære eller utfyllende hoveddeler.

Del 1 utgjøres av lærers manual med 11 kapitler om BU-teori og praksis på til sammen ca. 580

sider. Inkludert vil man finne kapitler med forslag til hvordan BU kan benyttes i lese-opplæring, matematikk-opplæring og i fag- og ferdighetsopplæring mer generelt. Boka inneholder også et kapittel om introduksjon av BU overfor foreldre, med forklaring av arbeidsark til hjemmet som kan danne et grunnlaget for samarbeid mellom skole, elev og foreldre. Til dette kapitlet er det også utarbeidet et eget hefte om BU. Et annet av kapitlene inneholder 7 kasstudier med beskrivelser av gjennomført BU. Dette er et kapittel som viser litt av bredden for BU som tiltak, og omfatter barn og unge

Andreas Hansen er dr. polit. Han har arbeidet som lærer og spesialpedagog, som mangeårig PP-rådgiver i PPD for Sør-Troms, Harstad, i Programmet for Nord Norge og i Statped systemet. Han har deltatt i flere internasjonale prosjektet om læring, spesialpedagogikk og inkluderende opplæring og har gjennomført flere prosjekter med fokus på tidlig og forebyggende opplæring hvor systematisk begrepsundervisning har stått sentralt. For tiden arbeider han som freelancer med eget firma: BU – læring v/Andreas Hansen.

med språk- og lærevansker av ulike slag, samt med innslag annen problematikk. Disse beskrivelsene kan komme godt med som eksempler på hva som har vært vektlagt av BU i ulike tilfeller og hvordan og i hvilke grad aktuelle barn og unge har profittert på varianter av BU-tiltak.

Kasusstudie nr. 7 (“A project using Systematic Concept Teaching with special education children in an elementary school in Washington State (2011–2018)”) blir her kommentert litt extra. Denne studien er gjennomført av og skrevet om av Kelly Morgan som er leder av spesialundervisningen ved en “elementary school” i Seattle. Gjennom årene har Morgan og et mindre antall kollegaer gjennomført BU overfor elever fra 1 klasse (Kindergarten) og opp til 5. kasse. Hver år har nye grupper kommet til på 1. klassetrinn. Det har vært undervist i Grunnleggende begrepssystemer (GBS) og øving i Analytisk koding (dvs. en mangesidig beskrivelse av ting og hendelser samt likhets- og forskjell ut fra aktuelle GBS). Grunnleggende begrepssystemer refererer til systemer som angår Farge-, Form-, Størrelse-, Stilling-, Antall-, Retning-, Plass-, Mønster-, overflate m.fl. – opp til 24–26 begrepssystemer med tilhørende begreper. Det lærte har videre vært anvendt i undervisning av mer komplekse begrepssystemer og i faglige aktiviteter som spenner fra “pre-reading, reading, written language to art activities where appropriate” – med svært godt resultat i tråd som det som har vist seg å skje i norske prosjekter med BU (jf. Hansen 2006; [Red.] 2017). Morgan uttrykker dette kvalitativt slik i avslutningen av sin kasusstudie på ca 40 sider: “The longer this project has continued, and the more varied the students I work with, the stronger I believe that the implementation of Systematic Concept Teaching is a powerful tool that schools should consider using to help positively change struggling student’s attitudes towards learning, give them the prerequisites for effective learning and mental organization of information and the language they need to succeed in their inclusion in school”.

I boka fremgår det at det foreligger en direkte linje fra BU av grunnleggende begrepssystemer (GBS) med tilhørende begreper med henblikk

på å forebygge lærevansker og for å bidra til utvikling språklige læreforutsetninger, til BU av akademiske begreper eller fagbegreper – i prinsippet på de fleste fagområdene og på stadig høyere nivå i grunnskolen og på høyere utdanningsnivåer.

Del 2, på sin side, utgjøres som nevnt av nyutviklede programmer eller leksjoner for praktiske utførelse av BU ut fra prinsipper i Magne Nyborgs modell for begrepsundervisning (BU-modellen). I tillegg inneholder programmene strategier og øvingsoppgaver utover de vanlige i BU som ytterligere kan befeste begrepslæringen samt legge til rette for sannsynlig overføring av det lærte til oppgaver i mer sammensatt begrepslæring og på de fleste fag- og ferdighetsområder.

Det dreier seg i alt om 56 BU programmer, hvert på mellom 23 til 30 sider. På grunn av omfanget er de lokalisert på en flashdrive/minnepinne, slik at de kan skrives ut etter behov. Hvert program har matchende animerte slides til bruk sammen med situasjonene i programmene; noe som letter og effektiviserer arbeidet med grunnleggende begrepssystemer og tilhørende begreper. På minnepinnen vi man også finne et betydelig antall ark til bruk for lærer i leseopplæring, mm.

Mange av programmene har også tilknyttet hjemmeark for oppfølgende samarbeid og læring mellom elev og foreldre, der dette er mulig å få til. Det dreier seg om ark som går på begrepstrening i seg selv, men også ark hjemmeark som dreier seg om leseopplæringa, slike som ark for språklyd- og bokstavetrening, analyse- og syntesetrening.

Minnepinnen inneholder videre en oversikt med 5 plakater med avbildninger av 23 grunnleggende begrepssystemer og utvalgte grunnleggende begreper. Disse bør skrives ut og henges opp i førskolen og i skolen på et godt synlig sted.

Det foreligger også en screening test for begreper utviklet av Hansen og Morgan som kan benyttes for å finne begrepsmestringsnivået for de 10 mest vanlige begrepssystemene. Denne kan benyttes til pre- og posttesting om ønskelig. Minnepinnen inneholder videre også et betydelig antall eksempler på øvelser med analytisk koding og mange eksempler på tankekart

på ulike temaområder samt mye mer av materiell som kan benyttes i fag- og ferdighetsundervisning.

Systematisk Begrepsundervisning som tilnærming og metode har ikke bare vært benyttet i Norge. BU har også vært representert i tre europeiske prosjekter og er blitt benyttet av grupper i flere europeisk land.

Systematisk begrepsundervisning har etter hvert blitt benyttet på førskole og på skolenivå av forholdsvis mange pedagoger og enkeltinstitusjoner rundt om i landet vårt. I Harstad kommune har f.eks. BU siden 2010 vært obligatorisk innhold på førskole- og tidlig skolenivå, jf. Hansen & Aas, (2010).

Pr. i dag er det bare UIT, det Arktiske Universitet/Harstad som tilbyr studiepoenggivende moduler om BU i form av videreutdanninger i spesialpedagogikk.

Det dreier seg om modulene Systematisk Begrepsundervisning i teori og praksis, del 1 og del 2. Del 1 tilbys på nytt høsten 2019. For øvrig er det andre instanser som tilbyr kurs i begrepsundervisning utenfor Universitetssystemet. Her kan nevnes pedverket.no og nyborgped.no.

I tillegg til de evalueringene av effekter av BU som i all hovedsak er utført i Norge, foreligger det noen få generelle evalueringer av tiltaket i utlandet. Her gjengis en av disse. Etter å ha deltatt i et symposium på en konferanse i 2003 under temaet: "The Meaning of Mediation: Different Perspectives", ble undertegnede og tre andre bedt om å skrive artikler om foredragene. Disse ble publisert i Journal of Cognitive Education and Psychology nr. 1, 2003 med Dr. Martin Miller fra USA som gjestredaktør.

Undertegnede skrev fra Nyborgs perspektiv og egne erfaringer (Hansen, 2003). De tre andre perspektivene, som ble ivarettatt av tre ulike deltakere, representerte Reuven Feuersteins perspektiv om medierte læringserfaringer, Vygotskys perspektiv og Neo-Piagetisk (Piaget) perspektiv. I Millers (2003) diskusjon av de fire perspektivene skriver han om likheter og ulikheter mellom disse, med enkelte henvisninger til den felles historiske basen og om mange viktige aspekter vedr. mediasjon. Når Miller sammenligner effektiviteten av de ulike teoriene/modellene og deres tiltak, summerer han opp sin funn på følgende måte:

It is worth noting that to my knowledge, Hansen shows striking objective evidence of the effectiveness of Nyborgian methods with special-needs children, those with significant intellectual and related learning deficits, in my view more convincingly than I have seen with any of the methods derived from the other models that have been described here, although I do not know the special education literature, if any, on Vygotskian derivatives in Russia. I believe that the effectiveness of the Nyborgian model in special education is explained by the particulars of the teaching methodology that we have read about, at least partially, in Hansen's paper. (Miller, 2003, p. 84)

Som det fremgår gir Miller en svært positive evaluering av effektiviteten av BU-tiltaket. En annen "anmeldelse" gjengis fra Dr. Carol Lidz, USA, som i høst fikk oversendt en omfattende brosjyre og utdrag fra innholdet i den kommende boka om Systematisk Begrepsundervisning samt lange utdrag fra BU-programmene. Hun er kanskje særlig kjent for sin omfattende produksjon av artikler og bøker om "Dynamic Assessment"; her representert ved Lidz (2014), og ved hennes "Curriculum-Based Dynamic Assessment model" (Haywood & Lidz, 2007). Hun har videre et kjennskap fra tidligere til BU som praksistiltak. Her følger en vurdering og samtidig en form for anmeldelse som hun uoppfordret avgav i et brev til undertegnede med beskjed om at den kunne brukes fritt:

Here are some comments I am happy to share about your program: Thank you for the opportunity to take a look at the Hansen and Morgan Systematic Concept Teaching. I think it provides a powerful tool for teachers to put the important need to develop basic concepts and enhance student metacognition into their hands. I especially appreciate that the program targets young learners, as it is crucial to develop these abilities when they are beginning to emerge. It is not only important that the program provides guidance for teachers to develop basic concepts in their students, but that the program provides linkage to academic achievement (reading) as well. The phonemic focus should help to provide a solid foundation for literacy development. The

inclusion of assessment not only allows for monitoring and precise targeting of needs, but allows for research on the program's effectiveness.

Den som måtte ønske å orientere seg mer omkring Systematisk Begrepsundervisning, vil kunne finne en langartikkel om dette i arkivet til Psykologi i Kommunen: Systematisk begrepsundervisning i teori og praksis via lenken: <http://server.aspergerbedriftene.no:8080/utvalgte/nettartikkel-andreas-hansen.pdf>

Litteratur henvist til:

Hansen, A.

(2003). On mediation from Magne Nyborg's perspective. *Journal of Cognitive Education and Psychology* [online], 3(1), 54–70.

www.iacep.coged.org

Hansen, A.

(2006). *Begreper til å begripe med. Effekter av systematisk begrepsundervisning for barn med lærevansker på målområder som angår læreforutsetninger, fagfunksjonering og testresultater*. Dr. Thesis. Institute for Education. University of Tromsø. Tilgjengelig online på <http://hdl.handle.net/10037/582>

Hansen, A. (Red.).

(2017). *Systematisk begrepsundervisning i teori og praksis*. Info Vest Forlag.

Hansen, A.

(2018). *Systematisk begrepsundervisning i teori og praksis*. Langartikkel i *Psykologi i kommunen*, NR. 2 – nettartikkel.

Hansen, A., & Morgan, K.

(2018). *Intelligent and Effective Learning*

based on the Model for Systematic Concept Teaching: The Systematic Concept Teaching (SCT) Approach to the Prevention and Remediation of Learning Difficulties. Under publisering i elektronisk versjon.

Hansen, A., & Aas, W.

(2010). *Strategi for begrepsundervisning og ferdighets-opplæring (BU) i barnehage og skole i Harstad - med kommentarer til begynneropplæringen i lesing. Strategisk del – Metodisk del. Gjeldende for barnehage og grunnskole i Harstad kommune fra 2010*. Harstad Kommune i samarbeid med Statped Nord. <http://www.harstad.kommune.no/hk/side/bu>

Haywood, H. C., & Lidz, C.

(2007). *Dynamic assessment in practice. Clinical and educational applications*. New York, NY: Cambridge University Press.

Lidz, C. S.

(2014). Leaning Toward a Consensus About Dynamic Assessment: Can We? Do We Want to? *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 13(3), 292–307.

Miller, M. B.

(2003). The meaning of mediation: Discussion of varying perspectives. *Journal of Cognitive Education and Psychology* (online). 3(1), 82–89.

Nyborg, M.

(1994b). *PEDAGOGIKK. Studiet av det å tilrettelegge best mulige betingelser for læring – hos personer som kan ha høyst ulike forutsetninger for å lære*. Asker, Norway: INAP-forlaget.

Andreas Hansen

Adresse: Reirstubben 9,
9403 Harstad

Mobil: +47 95 81 04 75

E-post: andreas_hansen@outlook.com